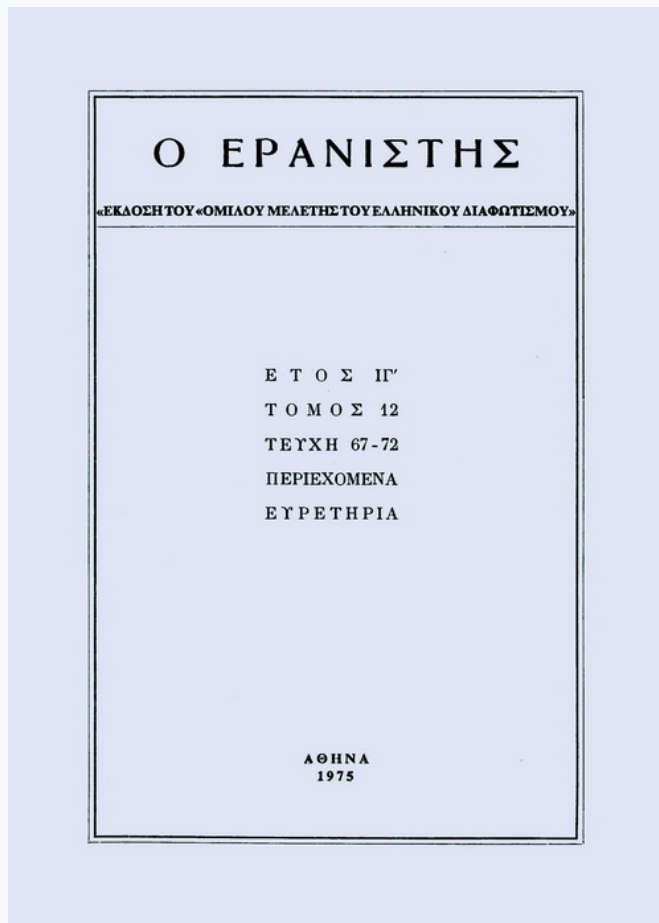

The Gleaner

Vol 12 (1975)

Απογραφή πληθυσμού της Κέρκυρας (1812) σε χειρόγραφο χάρτη της Εθνικής Βιβλιοθήκης Παρισίων

Άννα Αβραμέα

doi: [10.12681/er.9335](https://doi.org/10.12681/er.9335)

Copyright © 2016, "Άννα Αβραμέα"

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Αβραμέα Ά. (2016). Απογραφή πληθυσμού της Κέρκυρας (1812) σε χειρόγραφο χάρτη της Εθνικής Βιβλιοθήκης Παρισίων. *The Gleaner*, 12, 181–194. <https://doi.org/10.12681/er.9335>

**ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ (1812)
ΣΕ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΧΑΡΤΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ**

Ἄν ἡ ἀξία τῶν χαρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου γιὰ τὴ διερεῦνηση, μελέτη καὶ ταύτιση ἱστορικῶν ὀνομασιῶν καὶ θέσεων ἔχει τονιστεῖ, χωρὶς νὰ ἔχει μέχρι σήμερα γίνεи συστηματικὴ ἐκμετάλλευση καὶ λεπτομερὴς παρουσίαση τοῦ ὕλικου¹, μιὰ ἄλλη ὄψη τοῦ ἐνδιαφέροντος ποὺ παρουσιάζει ἡ ἔρευνα τοῦ χαρτογραφικοῦ ἔργου ἔχει σχεδὸν τελειῶς παραγνωριστεῖ. Πρόκειται γιὰ τὶς συχνὰ πολὺτιμες γιὰ τὸν μελετητὴ σημειώσεις, ποὺ συνοδεύουν τοὺς χάρτες, ἔντυπους ἢ χειρόγραφους, τὰ χαρτογραφικὰ σχέδια ἢ τὰ ἀντίγραφα σὲ διαφανές.

Ἀπὸ προσωπικὴ ἔρευνα στὸ τμήμα Χαρτῶν καὶ Σχεδίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Παρισίων, παρουσιάζω ἐδῶ ἓνα χειρόγραφο φύλλο σὲ σχῆμα folio μὲ τὸν τίτλο : «Etat nominatif des Communes de l'île de Corfu et leur population sans compter la Garnison et les Pauvres dressé par ordre du Gouvernement en Novembre 1812». Τὸ φύλλο αὐτὸ ἔχει ἐνσωματωθεῖ στὰ ἔξη χειρόγραφα φύλλα ποὺ ἀποτελοῦν τὸν ὑδρογραφικὸ χάρτη τῶν νησιῶν τοῦ Ἴονίου καὶ σχεδιάστηκαν γύρω στὰ 1814.² Σὲ μιὰ χειρόγραφη ἐπίσημη σημείωση ποὺ ἔγραψε ὁ Jean Denis Barbié du Bocage (1760 - 1825) πάνω ἀπὸ τὸν τίτλο τοῦ χειρογράφου, διαβάζουμε : «Servant au Plan de l'île de Corfou communiqué par M. Carré d'Haronville en 1814». Καὶ τὸ Σχέδιο αὐτὸ τῆς Κέρκυρας ποὺ ἀναφέρει ὁ Barbié du Bocage στὴ σημείωσή του βρίσκεται σήμερα καταθεθειμένο στὴν ἴδια Βιβλιοθήκη.³ Ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ βιβλίον ἀγορᾶς καὶ εἰσόδου τῶν χαρτῶν στὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκη, τὸ χειρόγραφο φύλλο, οἱ χάρτες καὶ τὰ σχέδια, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔγινε παραπάνω λόγος, ἀποτελοῦν τμήμα μιᾶς δεσμίδας ἐξήντα

1. Βλ. προσωρινὰ Ἄνας Ἀβραμέα, Ἡ χαρτογράφηση τοῦ παράλιου χώρου, στὸν τόμο «Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία 1453 - 1850» ἐκδ. Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος 1972,

σελ. 179 - 230.

2. Βλ. Πίνακα Χαρτῶν καὶ Σχεδίων, Νησιὰ τοῦ Ἴονίου, ἀρ. 4.

3. Βλ. Πίνακα Χαρτῶν καὶ Σχεδίων, Κέρκυρα, ἀρ. 20.

τριών χαοτών, προέχονται από την Βιβλιοθήκη του Barbié du Bocage και άγοράστηκαν από τον Lefebvre στα 1871.

Στό χειρόγραφο φύλλο, που μάς άπασχολεί έδω αναγράφεται, όπως και ο τίτλος του αναφέρει, ή όνομαστική κατάσταση των κοινοτήτων της Κέρκυρας και ο αριθμός των κατοίκων, στον όποϊον όμως δέν υπολογίζονται οι φτωχοί, δηλαδή οι μη φορολογούμενοι και ή φρουρά. Η άπογραφή αυτή έγινε με διαταγή της Κυβερνήσεως τον Νοέμβριο του 1812, στα τέλη δηλαδή σχεδόν της Β' Γαλλοκρατίας (1807 - 1814) και ανακοινώθηκε στα 1814 από τον Carré d'Haronville. Μετά τον τίτλο, τό παρουσιαζόμενο ύλικό χωρίζεται σε τρεις στήλες, όπου αναγράφονται τά καντόνια του νησιού και οι κοινότητες που περιλαμβάνει καθένα άπ' αυτά καθώς και ο αντίστοιχος πληθυσμός. Κάθε καντόνι με τις αντίστοιχες κοινότητές του περικλείεται σε μεγάλη άγκύλη, άριστερά της όποϊας επαναλαμβάνεται τό όνομα του καντονιού. Άκολουθεί ή άνακεφαλαίωση και δίνεται ο συνολικός αριθμός των άπογραφομένων κατοίκων : 44.526. Μιά σημείωση στό τέλος πληροφορεί ότι στον συνολικό αυτόν αριθμό περιλαμβάνονται οι άνδρες, οι γυναίκες και τά παιδιά.

Παρουσιάζοντας στα έλληνικά την όνομαστική και πληθυσμιακή αυτή κατάσταση προσπάθησα να σταθώ όσο τό δυνατόν πιο κοντά στον τύπο των τοπωνυμίων του γαλλικού κειμένου, που όπως φαίνεται άπηχοϋν την όνομασία όπως προφερόνταν από τους κατοίκους του νησιού, π.χ. : Apanu Garuna (= Άπάνου Γαρούνα), Castelanus (= στους Καστελάνους), Spagus (= στους Πάγους). Σε όρισμένες περιπτώσεις δέν μεταγράφω τον γαλλικό ή βενετσιάνικο τύπο του τοπωνυμίου αλλά τον αντίστοιχο έλληνικό : π.χ. Molin da Vento : Άνεμόμυλος, S. Mattia : Άγιος Ματθαίος.

Καντόνια	Όνόματα Κοινοτήτων	Πληθυσμός
Κέρκυρα - πόλη	Έλληνες	4.700
	Καθολικοί	1.600
	Έβραϊοί	1.229
		7.529
Προάστια	Άγιος Ρόκκος	508
	Ποταμός	1.339
	Έβροπούλους (οι)	258
	Κοντοκάλι	215
	Άγ. Ίωάννης	70

Καντόνια	Ὄνόματα Κοινοτήτων	Πληθυσμὸς
Προάστια	Κυρὰ τοῦ Χρυσικοῦ	62
	Ἄφρα	248
	Γαστράδες (ἢ Γαρίτσα)	1.055
	Ἀνεμόμυλος	564
	Στρατιὰ	541
	Μαντούκιο	1.829
Ἅγιος Ματθαῖος	Ἅγ. Ματθαῖος	679
	Ἀπάνου Παυλιάνα	200
	Κάτου Παυλιάνα	90
	Ἀπάνου Γαρούνα	123
	Κάτου Γαρούνα	297
	Σταυρὸς	323
	Στρογγυλή	227
	Βουνιατάδες	44
	Μωραΐτικα	69
	Πισκοπιανὰ	75
Γαστούρι	Γαστούρι	818
	Ἅγ. Δέκα	546
	Μπενίτσες	217
	Σκυλιοπιάστρες	532
	Ψωραροὺς (οἱ)	161
	Ἀπάνου καὶ Κάτου Βυρὸ καὶ Καστανιά	143
	Καστελάνους (οἱ)	350
	Καμάρα	94
	Κουραμάδες	314
	Καλαφατιῶνες	402
	Βαρυπατάδες	466
	Συναράδες	1.124
	Πέλεκας	370
	Ἅγ. Γεώργιος	37
Ἄγραφοὺς	Ἄγραφοὺς (οἱ)	445
	Ἀντιπερνοὺς (οἱ)	116
	Καβαλεῦρι	237

Καντόνια	Όνόματα Κοινοτήτων	Πληθυσμός
Άγραφους	Καρουσάδες	884
	Άγ. Δουλοι	261
	Κληματιά	180
	Κυπριανάδες	99
	Βαλανιό	173
	Νύφαις	620
	Σφακιερά	95
	Ξαθάτες	89
Περίθια	Περίθια	707
	Σινιές	786
	Λάυκη	114
	Έπίσκεψη	458
	Σωκράκι	455
	Στριλίλλα	465
	Σπαρτίλλα	446
	Σγουράδες	59
	Όμαλη	49
Ζυγός	107	
Μαγουλάδες	Μαγουλάδες	425
	Περουλάδες	551
	Κουκνικάδες	40
	Έξωκαστρινούς (οι)	458
	Αυλιώτες	178
	Γαβράδες	23
	Βελονάδες	347
	Καβαδάτες	186
	Κουναβάδες	41
	Ραχτάδες	244
	Άομενάδες	202
	Άφιώνας ή Ταμπουρλάδες	23
Περλεψιμάδες	148	
Χ(λ)ωμό	Χ(λ)ωμό	385
	Άγ. Δημήτριος	61
	Άπάνου Σπηλιό	28

Καντόνια	Ὄνόματα Κοινοτήτων	Πληθυσμὸς
	Κάτου Σπηλιὸ	62
	Χλωμοτινά	52
	Βραγανιώτικα	80
	Μελίκια	763
	Ποτάμι	347
	Ἄγ. Θεόδωρος	952
	Δραγοτινά	46
	Ριγγλάδες	345
	Παλαιοχώρι	69
	Νεοχώρι	45
	Σπαρτερό	82
X(λ)ωμὸ	Ἀναπλάδες	666
	Κρητικά	87
	Ἀργυράδες	392
	Ἐγριπο	80
	Κορακάδες	56
	Περιβόλι	285
	Βιτουλάδες	66
	Μαραθιά	58
	Κολοκύθη	93
	Ρουμανάδες	83
	Κουρπάδες καὶ Βασιλάτικα	203
	Σπάγους (Πάγοι)	563
	Λάκωνες	401
	Ἀλιματάδες	129
	Χωρεπίσκοπους (οι)	232
	Μεσσαριά	267
	Μακράδες	335
	Βίστωνας	82
Σπάγους (Πάγοι)	Κρήνη	290
	Ἄγ. Ἀθανάσιος	402
	Κατελάνους (οι)	248
	Κορακιάνα	1.506
	Γιαννάδες	540
	Γαρδελάδες	175
	Λιαπάδες	530

Καντόνια	Ὄνόματα Κοινοτήτων	Πληθυσμὸς
Σπάγους (Πάγοι)	Σκριπερό	563
	Κανακάδες	38
	Μάρμαρο	83
	Δουκάδες	352
	Νησιά : Φανό (Ὅθωνοί), Μέρλερε (Ἐρικοῦσα)	
	Σαμοθράκη (Μαθράκη)	773
Ἀνακεφαλαίωση		
Κέρκυρα (Ἕλληνες - Καθολικοὶ - Ἑβραῖοι)		7.529
Προάστια		6.689
Καντόνι Ἁγ. Ματθαίου		2.127
» Γαστουρίου		5.579
» Ἁγραφῶν		3.199
» Περίθιας		3.646
» Μαγουλάδων		2.866
» Λευκίμμης		5.382
» (Σ)Πάγων		2.949
» Κορακιάνας		3.787
Νησιά Φανό, Μέρλερε, Σαμοθράκη		773
	Σύνολο	44.526

Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο καὶ τῆ σύγκριση τῶν καντονιῶν ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἀναλυτικὴ κατάσταση καὶ αὐτῶν ποὺ ἐπαναλαμβάνονται στὴν ἀνακεφαλαίωση, ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν συμπίπτουν οὔτε ὡς πρὸς τὴν ὀνομασία, οὔτε ὡς πρὸς τὸν συνολικὸ ἀριθμὸ τοῦ πληθυσμοῦ. Παρατηροῦμε λοιπὸν ὅτι ἐνῶ γιὰ τὴν Κέρκυρα - πόλη, γιὰ τὰ προάστια, καὶ γιὰ τὰ καντόνια Ἁγίου Ματθαίου, Ἁγραφῶν, Περίθιας καὶ Μαγουλάδων ἡ πρόσθεση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων καθενὸς ἀπ' αὐτά, συμπίπτει μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων ποὺ ἀναγράφεται στὴν ἀνακεφαλαίωση, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα. Τὸ σύνολο τῶν κατοίκων στὸ καντόνι Γαστουρίου εἶναι σύμφωνα μὲ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς ἀναλυτικῆς κατάστασης 5.574, ἐνῶ στὴν ἀνακεφαλαίωση δίνεται ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς 5.579. Στὴν ἀναλυτικὴ ἐπίσης κατάσταση ἀναγράφεται τὸ καντόνι Χλωμὸς (Como) μὲ σύνολο ἀπογραφομένου πληθυσμοῦ 5.384 ἐνῶ στὴν ἀνακεφαλαίωση, στὴν ἀντίστοιχη θέση ἀναφέ-

ρεται ἡ Λευκίμμη μὲ συνολικὸ ἀριθμὸ 5.382. Ἐξ ἄλλου οἱ Πάγοι, στὴν ἀναλυτικὴ κατάστασι δύνουν συνολικὸ ἀριθμὸ 6.736 καὶ στὴν ἀνακεφαλαίωσι ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς 2.949. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἔχουμε αὐτὸν τὸν ἀριθμὸ, πρέπει νὰ προσθέσουμε τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων ποὺ περιλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς Πάγους ὡς καὶ τοὺς Καστελάνους. Στὴν ἀνακεφαλαίωσι ἀναφέρεται ἐπίσης τὸ καντόνι Κορακιάνα μὲ συνολικὸ ἀριθμὸ 3.787, ἀριθμὸς ποὺ ἀνταποκρίνεται καὶ στὴν ἀναλυτικὴ κατάστασι, ἀν προσθέσουμε τοὺς κατοίκους ἀπὸ τὴν Κορακιάνα ὡς τοὺς Δουκάδες.

Ἀπὸ τίς δυὸ διαφορετικὲς καταστάσεις τῶν καντονιῶν, αὐτὴ τῆς ἀνακεφαλαίωσις εἶναι περισσότερο σύμφωνη μὲ τὴ διοικητικὴ πραγματικότητι τῆς Β' Γαλλοκρατίας. Ὅπως εἶναι γνωστὸ μετὰ τὴν ἀρχαία διοικητικὴ διαίρεσι τῆς Κέρκυρας σὲ τέσσερα μέρη : τῆς Λευκίμμης, τῆς Μέσης, τοῦ Ἀγύρου καὶ τοῦ Ὀρους, τὸ νησι διαιρέθη ἐπὶ Βενετοκρατίας σὲ ἑπτὰ καντόνια. Ἡ διοικητικὴ αὐτὴ διαίρεσι ὅπως τὴν ἀναγράφει ὁ Bellaire στὰ 1805¹ εἶναι ἡ ἀκόλουθη : 1) Μελίκια, 2) Στρογγυλή, 3) Κέρκυρα, 4) Λιαπάδες, 5) Σπάγοι, 6) Ἀγραφοί, 7) Πεοίθια. Ἀργότερα, ὁ Bory de Saint - Vincent ἀναγράφει τὴν νεώτερον διαίρεσι τοῦ νησιοῦ σὲ ἑννιά καντόνια,² ποὺ ὅπως φαίνεται εἶναι σχεδὸν ἡ ἴδια μὲ αὐτὴ τῆς ἀνακεφαλαίωσις τοῦ γαλλικοῦ ἐγγράφου : 1) Κέρκυρα (πόλις - προάστια), 2) Ἀγ. Ματθαῖος, 3) Γαστούρι, 4) Ἀγραφοί, 5) Πεοίθια, 6) Μαγουλάδες, 7) Σπάγοι, 8) Σκριπερό, 9) Λευκίμμη.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀπογραφομένων κατοίκων φαίνεται ὅτι ἀνταποκρίνεται στὴν ἀλήθεια. Γιὰ τὴν ἴδια χρονιά (1812) ὁ Lamare - Picquot³ ἀναφέρει ὅτι ὁ πληθυσμὸς τοῦ νησιοῦ εἶναι 64.000. Ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι ἀκριβὴς καὶ λάβουμε ὑπ' ὄψη ὅτι τὸ γαλλικὸ ἐγγράφο παρουσιάζει τὸν πληθυσμὸ μόνον τῶν φορολογουμένων τότε ἔχουμε καὶ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ σὲ φορολογούμενους καὶ μὴ. Ἐκεῖνο ποὺ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τονιστεῖ, εἶναι, ὅτι ἡ ἀπογραφὴ ὑπαγορεύθη ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴ πολιτικὴ τῶν Γάλλων, ποὺ στὰ χρόνια αὐτὰ ἀποσκοπεῖ στὴν αὔξησι τῆς φορολογίας.⁴

1. J. P. Bellaire, *Précis des opérations générales de la division française du Levant*, Paris 1805, σελ. 33 κέ.

2. *Histoire et description des îles ioniennes depuis les temps fabuleux et héroïques jusqu'à ce jour, avec un nouvel atlas... ouvrage revu par M. le Colonel Bory de Saint-*

Vincent, Paris 1823, σελ. 325 κέ.

3. *Nos anciens à Corfou. Souvenirs de l' Aide-Major Lamare - Picquot (1807-1814)*, Paris 1918, σελ. 33

4. Βλ. Ἀ. Ἀνδρεάδου, Ἡ Ἑπτανησιακὴ Δημοσίαν Οἰκονομία κατὰ τὴν περίοδον 1797 - 1814, Κέρκυρα 1936, σελ. 47 κέ.

Στὴν ἴδια ἐποχῇ, ἓνα χρόνο νωρίτερα, τὸ 1811, καλεῖται ὁ κλῆρος τῶν ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλης, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν χωριῶν, νὰ συντάξει πίνακα τῶν ἐσόδων καὶ ἐνοριτῶν.¹ Ἐξ ἄλλου στὸν «Ἑλληνικὸ Τηλέγραφο» ἀρ. 45, τοῦ 1812, δημοσιεύεται προκήρυξη τῆς Ἰονικῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν συγγραφή μονογραφίας με θέμα «Στατιστικὴ τῆς νήσου Κερκύρας» με ἀθλοθέτη τὸν αὐτοκρατορικὸν ἐπίτροπο Λέσσεψ.²

Ἄν καὶ δὲν ὑπάρχει ἡ πρόθεση νὰ γίνεῖ ἐδῶ ἐξαντλητικὴ παρουσίαση τοῦ πληθυσμιακοῦ προβλήματος τῆς Κέρκυρας, ὅμως πρέπει ν' ἀναφερθεῖ ὅτι στὸ βιβλίον τοῦ J. Partsch, *Die Insel Korfu* (1887) ἀναγράφονται οἱ Κερκυραϊκὲς κοινότητες με τὸν ἴδιο σχεδὸν ἀριθμὸ κατοίκων ὅπως καὶ στὸ γαλλικὸ ἔγγραφο. Ὁ Partsch παραθέτει συγκριτικὰ τὶς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1766, 1803 καὶ 1879. Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1803, ἀπὸ χειρόγραφο τοῦ Στυλιανοῦ Βλασσόπουλου,³ εἶναι αὐτὴ πού συμπίπτει με τὸ γαλλικὸ ἔγγραφο. Σύμφωνα με ὅσα ἀναφέρει ὁ Partsch — ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὸ χειρόγραφο Βλασσόπουλου ἀπὸ περιγραφή πού τοῦ ἔστειλε ὁ Κερκυραῖος καθηγητὴς Ρωμανὸς — τὸ χειρόγραφο ἔχει τὸν τίτλον «Saggio di statistica dell' isola Corfù von dr. Stelio Vlassopulo» (1811), σχ. 4^ο, φύλ. 85· ἀναφέρεται στὴν τοπογραφία τοῦ νησιοῦ με ἀκρίβεια, δίνει ἀξιόλογες πληροφορίες γιὰ τὴ φυσικὴ γεωγραφία, γιὰ τὴν ἱστορία, τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ, τὴν διοίκηση καὶ τὴν οἰκονομικὴ δυνατότητα τῶν κατοίκων καὶ προσφέρει μιὰ εἰδικὴ στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ γιὰ τὸ 1803.

Τὸ πρόβλημα πού προκύπτει ἀπὸ τὴν παραπάνω παρατήρηση, ἐλπίζω ὅτι θὰ βρεῖ τὴ λύση του με τὴν προσεχῆ ἔκδοση τοῦ χειρογράφου τοῦ Βλασσόπουλου⁴ πὺ ἔχει τὸν τίτλον «Στατιστικαὶ καὶ ἱστορικαὶ περὶ Κερκύρας εἰδήσεις» καὶ βρίσκεται στὸ ἀρχεῖο τοῦ Λ. Σ. Βροκίνη, στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Σορβόννης.⁵

1. *Bibliographie Ionienne* par Emile Legrand, *Suppléments*, Ἐπιμέλεια Κ. Μούχα, «Δελτίον Ἀναγνωστικῆς Ἐταιρίας Κερκύρας», ἔτος 9, 1972, σελ. 119, ἀριθ. 27, 28.

2. Πρβλ. Σπ. Μ. Θεοτόκη, *Περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑπτανήσῳ 1453-1864*. — *Ἱστορικὴ μελέτη*, «Κερκυραϊκὰ Χρονικά», 5 (1956), σελ. 84.

3. Γιὰ τὸν Στυλιανὸ Βλασσόπουλο, τὴ σταδιοδρομία του καὶ τὰ ἔργα του, βλέπε Λ. Βροκίνη, *Ἔργα, Βιογραφικὰ*

Σχεδάρια. Τεύχη Α', Β'. Ἐπιμέλεια - Προλεγόμενα Κ. Δαφνῆ, «Κερκυραϊκὰ Χρονικά», 16 (1972), σελ. 186 - 189.

4. Ὁ κ. Κ. Δαφνῆς εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ με πληροφορήσει ὅτι ἐτοιμάζει τὴν ἔκδοση καὶ θὰ τὴν δημοσιεύσει προσεχῶς.

5. Γιὰ τὸ χειρόγραφο αὐτό, βλ. Π. Μουλλᾶ, *Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Λ. Σ. Βροκίνη στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Σορβόννης*, «Κερκυραϊκὰ Χρονικά», 17 (1973), σελ. κγ', φάκ. ἀρ. 16.

Cat. nominatif des Communes de l'île de Corse et leur population sans compter la Garnison et les Sauvages, dressé par ordre du Gouvernement en 9me 1872.

Noms des Communes		1868	1872		1872				
Cantons	Communes	popul ⁿ	Cantons	Communes	popul ⁿ	Communes			
Cortina	Corse (sans 1700 Catholiques ind.)	1529	Cortina	Omali	39	Cortina	Canacade	28	
	St. Arch.	508		Sigo	107		Alzucoro	83	
	St. Paulu	1237		Magulades	425		Ducadu	352	
	St. Paulu	258		Perulade	551		St. de fani Montora et Samabaki	773	
	St. Paulu	258		Cucicade	40		<p>Recapitulation</p> <p>La ville y compris garnison</p> <p>Cortina et jusq^u au factouy</p> <p>7529</p> <p>St. Paulu</p> <p>2187</p> <p>St. Paulu</p> <p>3179</p> <p>St. Paulu</p> <p>2199</p> <p>St. Paulu</p> <p>2646</p> <p>St. Paulu</p> <p>2866</p> <p>St. Paulu</p> <p>3382</p> <p>St. Paulu</p> <p>2949</p> <p>St. Paulu</p> <p>3787</p> <p>Cortina fani Montora et Samabaki</p> <p>773</p> <p>Total</p> <p>44526</p> <p>Donc ce total sans compter les hommes, les femmes et les enfants.</p>		
	St. Paulu	70		Castellu	178				
	St. Paulu	62		Castellu	145				
	St. Paulu	203		Castellu	352				
	St. Paulu	964		St. Paulu	61				
	St. Paulu	341		St. Paulu	18				
St. Paulu	1329	St. Paulu	62						
St. Paulu	679	St. Paulu	52						
St. Paulu	100	St. Paulu	10						
St. Paulu	9	St. Paulu	708						
St. Paulu	182	St. Paulu	347						
St. Paulu	107	St. Paulu	252						
St. Paulu	523	St. Paulu	26						
St. Paulu	227	St. Paulu	24						
St. Paulu	46	St. Paulu	49						
St. Paulu	69	St. Paulu	41						
St. Paulu	75	St. Paulu	21						
St. Paulu	812	St. Paulu	666						
St. Paulu	236	St. Paulu	87						
St. Paulu	217	St. Paulu	242						
St. Paulu	532	St. Paulu	30						
St. Paulu	161	St. Paulu	56						
St. Paulu	113	St. Paulu	285						
St. Paulu	350	St. Paulu	66						
St. Paulu	94	St. Paulu	55						
St. Paulu	314	St. Paulu	33						
St. Paulu	202	St. Paulu	83						
St. Paulu	465	St. Paulu	83						
St. Paulu	1754	St. Paulu	203						
St. Paulu	370	St. Paulu	363						
St. Paulu	87	St. Paulu	401						
St. Paulu	409	St. Paulu	129						
St. Paulu	116	St. Paulu	232						
St. Paulu	227	St. Paulu	267						
St. Paulu	214	St. Paulu	335						
St. Paulu	214	St. Paulu	82						
St. Paulu	261	St. Paulu	200						
St. Paulu	180	St. Paulu	202						
St. Paulu	99	St. Paulu	248						
St. Paulu	173	St. Paulu	1306						
St. Paulu	620	St. Paulu	530						
St. Paulu	95	St. Paulu	175						
St. Paulu	89	St. Paulu	530						
St. Paulu	107	St. Paulu	263						
St. Paulu	786	St. Paulu							
St. Paulu	112	St. Paulu							
St. Paulu	258	St. Paulu							
St. Paulu	255	St. Paulu							
St. Paulu	264	St. Paulu							
St. Paulu	446	St. Paulu							
St. Paulu	59	St. Paulu							

C 19740 (19)

Με τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θεώρησα χρήσιμο νὰ παρουσιάσω ἐδῶ μία ἐπιλογή ἀπὸ σὺτοτελῆ φύλλα Χαρτῶν καὶ Σχεδίων τῆς Κέρκυρας, ἔντυπα καὶ χειρόγραφα, κατατεθειμένα στὸ Τμῆμα Χαρτῶν καὶ Σχεδίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Παρισίων.

Τὸ ὕλικὸ χωρίζεται σὲ δύο βασικὰς ἐνότητες μὲ τὸν τίτλο «Κέρκυρα» καὶ «Νησιὰ τοῦ Ἴονίου». Στὴν παρουσίαση αὐτὴ τηρεῖται ἡ χρονολογικὴ σειρά ἐκδόσεως ἢ σχεδίασεως καὶ τὰ χρονολογικὰ ὅρια ἐκτείνονται ἀπὸ τὸν 16ο ὡς τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα. Αὐτὸ ἔχει ὡς ἐπακόλουθο νὰ μὴν ὑπάρχει ἡ διάκριση στὸ περιεχόμενον τῶν Χαρτῶν καὶ Σχεδίων, δηλαδὴ ἂν πρόκειται γιὰ σχέδιον τοῦ νησιοῦ, τῆς πόλεως, τοῦ φρουρίου, τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων ἢ τῆς πολιορκίας τῆς Κέρκυρας.

Κέρκυρα

1. Vogliono alcuni che l' isola di Corfu fosse prima da Sisifo latrone... habitata et domandata da lui Corcira... Ferando Bertelli exc. 1564.

— 1 φ. 270 X 375.

— 1.140.000' περίπου

— Χωρὶς ἔνδειξη τόπου ἐκτύπωσεως.

— Προσανατολισμός: Νότος πρὸς Βορρᾶ. Προοπτικὴ ἀποψη τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ λιμανιοῦ τῆς Κέρκυρας.

Ge. D. 13504.

2. L' isola di Corfu. Venetia, G. F. Camocio, 1568.

— 1φ.

Ge. B. 1668.

3. Vogliono alcuni che l' isola di Corfu fosse prima da Sisifo latrone... con tutte le sue ville, fiume, porti, monti, secchi, et altre cose... Venetia, appresso G. F. Camocio, alla Libreria della Piramide, 1568.

— 1 φ. σὲ μαῦρο, 270X360.

Ge. D. 7788.

4. Il vero disegno dell' isola et citta di Corfu... — Romae, I. Orlandi formis, 1602.

— 1 φ. 245X340

Ge. D. 2701.

5. Isola di Corfu posseduta dalla Serenissima Republica di Venetia, descritta e dedicata dal P. Cosmografo Coronelli all'ill^mo e ecc^mo signore Valerio da Riva, Senatore meritissimo. 20 miglia d' Italia.

— 1 φ. 615X465

— 1 : 308.000 περίπου

— Χωρίς ένδειξη τόπου και χρόνου έκτύπωσης. Γύρω στὰ 1690.

— Προσανατολισμός : Βορειοδυτικά.

— 'Ο τίτλος είναι κάτω, σὲ διακοσμημένο πλαίσιο. Πάνω και κάτω, μέσα σὲ πλαίσιο ἀπὸ δάφνινα στεφάνια, σχέδια : *Castello della Campana, Fortezza Nuova, La Citta di Corfu, Fortezza Vecchia, Castello S. Agnelo, Castello a Mar.* Ἀπόψεις ἀπὸ τῆ *Fortezza Nuova, Fortezza Vecchia, Castello della Campana.* Ἐμβλήματα τοῦ Valerio da Riva και τῆς Κέρκυρας.

Συλλογή d'Anville : Ge. DD. 2987B (6033).

6. A chart of the islands Corfu, Pachus and Antipachus with the channel and roads... J. Gascoyne sculp.

— 1 φ. μὲ ἔγχρωμο πλαίσιο, 510X400.

— Χωρίς ένδειξη τόπου και χρόνου έκτύπωσης.

Ge. DD. 1172(98)

7. Corfu et la côte voisine. Le Moyne fils.

— 1 φ. χειρόγραφο.

— Χωρίς ένδειξη χρόνου.

Service Hydrographique : Portefeuille 91.

8. Plan du siège de Corfou par terre et par mer avec la situation des deux flottes vénitienne et ottomane, depuis le jour de l'entrée de celle des Ottomans dans le canal, le 5ème de Juillet jusqu' au 26 Août 1716, jour de sa retraite. Echelle de mille pas vénitiennes ou lieue italienne. Nuremberg, J. B. Homann.

— 1 φ. ἔγχρωμο, 570X490.

— 1 : 50.000 περίπου.

— Χωρίς ένδειξη χρόνου έκτύπωσης.

Ge. D. 13669.

— Ἄλλο αντίτυπο σὲ μαῦρο : 'Ο χάρτης περιβάλλεται ἀπὸ διπλὸ πλαίσιο και ἔχει τὸν τίτλο : Description générale du siège ; Description des deux flottes. Σὲ χωριστὰ πλαίσια : ἡ εἴσοδος τοῦ βενετσιάνικου στόλου. Πρώτη θέση, δεύτερη

θέση, τρίτη θέση. Καὶ ἀριστερὰ τοῦ σχεδίου ἀλληγορικὴ μορφή σχετικὴ μετὰ τὴ δόξα τῆς Βενετίας. Ἐπάνω, τὰ ἐμβλήματα τῆς Βενετίας.

Ge. DD. 2987 (6035).

9. Plan de la place de Corfou avec ses environs, assiegée par les infidèles, tranchée ouverte le 25ème de Juillet jusqu'au 22ème d'Août, jour de la fuite des Ottomans. Defendue par S. E. le Feldt. Maréchal Comte de Schulemburg, Général en chef des armées de la Serenissime République de Venise l'an 1716. Dédinée à son Excellence. . . Echelle de 400 pas vénitiens, Nuremberg, J. B. Homann.

— 1 φ. ἔγχρωμο, 560X480.

— 1 : 9000 περίπου.

— Χωρὶς ἐνδειξὴ χρόνου.

Ge. D. 13668.

— Ἄλλο ἀντίτυπο : Σχέδιο μετὰ διπλὸ πλαίσιο μετὰ τὸν τίτλο : Description de la forteresse et ville de Corfou, Description de l'attaque. Noms des environs. Κάτω καὶ ἀριστερὰ μετάλλιο ποὺ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἀλληγορικὰς μορφὰς μετὰ τὸ πορτραῖτο τοῦ Maréchal de Schulemburg.

Ge. DD. 894 (97) καὶ Ge. DD. 2987 (6036).

10. Position des armées navales à Corfou en 1716.

— 1 φ. χειρόγραφο.

— Ἀνώνυμος συντάκτης.

— Χωρὶς ἐνδειξὴ χρόνου.

Service Hydrographique : Portefeuille 91.

11. Corfou ou Coreyre, île de la mer Ionienne avec une partie de la Grèce. Chez Pierre Vauder. 15 pouces au degré.

— 1 φ.

Συλλογὴ d'Anville : 6031.

12. Petite carte manuscrite de Corfou et Céphalonie et de la côte voisine, 1726. D'Anville.

Συλλογὴ d'Anville : 6024.

13. Mouillage de Corfou, levé en 1735.

— 1 φ. χειρόγραφο, 420X290.

— Χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου καὶ χρόνου.

Ge. D. 1274.

14. Opérations géométriques pour lever le plan du mouillage de Corfou. Verguin, 1735.

— 1 φ.

Service Hydrographique : Portefeuille 91.

15. Plan de Corfou. Gravé par les héritiers de feu M. le docteur Homann, Géographe, Nuremberg, 1735.

— 1 φ. 725X750.

— 1 : 6.200 περίπου.

— Ἀκολουθεῖ : Renvoy pour les nouvelles fortifications projetées et exécutées par S. E. Mgr. le Felt. Maréchal Ct de Schulemburg. Ὁ τίτλος εἶναι κάτω καὶ ἀριστερά. Πορτραῖτο τοῦ Schulemburg, «Propugnatori Corcyrae».

Ge. DD. 2987B(6037).

16. Nova et exactissima geographica delineatio insulae Corfu. Mathieu Seutter.

Συλλογή d'Anville : 6032.

17. Carte du mouillage de Corfou. Pl. 87 d' Allezard, Nouveau recueil de principaux ports de la Méditerranée, Marseille, 1800.

Ge. FF. 2451.

18. Topographie de l'isle de Corfou et de ses appartenances, divisée en neuf cantons. Communiqué par M. Ferregaux en 181... .

— 6 χειρόγραφα φύλλα σὲ διαφανές, κόκκινο καὶ μαῦρο, 410X260, ἐνωμένα.

— Χωρὶς ἐνδειχθῆ τόπου καὶ χρόνου.

— Τίτλος καὶ λεζάντα γραμμένα μὲ τὸ χέρι τοῦ J. D. Barbié du Bocage, μὲ κόκκινο.

— Ἀντίγραφο ἀπὸ ἰταλικὸ χάρτη.

Ge. DD. 5969.

19. Croquis de l'île de Corfou et des terres adjacentes pour faire connaître la différence entre les plans anciens et la véritable situation des lieux... adressé au ministère le 27 Août. (Direction des fortifications de Corfou, mois d'Août 1812, n° 5).

— 6 χειρόγραφα φύλλα σὲ διαφανές, κόκκινο καὶ μαῦρο, 570X440, ἐνωμένα.

— 1 : 10.000.

Ge. DD. 5967.

20. Plan de l'isle de Corfou... communiqué par M. Carré d'Haronville en 1814.

- 6 χειρόγραφα φύλλα σὲ διαφανές, μαῦρο καὶ κόκκινο, 355X270, ἐνωμένα.
- Χωρὶς ἔνδειξη τύπου καὶ χρόνου. Πρὶν ἀπὸ τὸ 1814.
- Ἀπὸ τῆ συλλογῆ τοῦ J. D. Barbié du Bocage.

Ge. DD. 5968.

21. Vue perspective de la ville de Corfou. Hermann, 30 Mars 1817.

- 1 φ. χειρόγραφο, 320X250.
- Χωρὶς ἔνδειξη τύπου καὶ χρόνου.

Rés. Ge. D. 790.

22. La ville de Corfou réunie à la République française par le traité de paix de Campo - Formio. Hermann fecit 1818, 28 Février.

- 1 φ. χειρόγραφο, 320X270.
- Χωρὶς ἔνδειξη τύπου καὶ χρόνου.

Rés. Ge. D. 789.

23. Carte des canaux de Corfou avec les côtes adjacentes de l'Albanie. Dressée par les officiers Autrichiens, Anglais, et Napolitains sous la direction du capitaine de la Marine Anglaise W. H. Smith. Paris, Dépôt des Cartes.

- 1 φ. 435X550.
- 1 : 240.000 περίπου.

Ge. D. 14405.

24. Carta topografica dell' isola Corfu sull' originale dell' ing. P. A. Grionci disegnata da Fr. Rivelli. Parigi 1850.

D. L. 118. 1852.

25. Originalkarte der Insei Korfu auf Grund der englischen Aufnahme und nach eigenen Untersuchungen entworfen und gezeichnet von Prof. J. Partsch. 1 : 100.000. Red. von Dr B. Hasenstein aut. von C. Schmidt. Gotha, Justus Perthes, 1887.

- 1 φ. ἔγχρωμο, 500X640.

Ge. DD. 4057(88)

ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

1. Pas kaart van de Zee - Kusten van Cicilia, Calabria, Graetia en Morea, Tusschen C. Passaro, C. Lengua en I. Seigo. 30. Duytische Mylen 15 in cen Graad. L't Amsterdam by Joannes van Keulen.

— 1 φ. 585X515.

— 1 : 192000 περίπου.

— Χωρίς ένδειξη χρόνου. Γύρω στὸ 1680.

Συλλογή d'Anville : Ge. DD. 2987B (6019).

2. Iles ioniennes et côte voisine entre Apollonia et Olympia Pisa.

— 1 φ. χειρόγραφο.

— Ὑπογραφή : D'Anville, Μάιος 1749.

Ge. D. 10352.

3. Carta geografica del Levante veneto osia delle isole del mar Ionio nella Grecia.

— 1 φ. 430X330.

— Χωρίς ένδειξη τόπου και χρόνου. 18ος αιώνας.

Ge. D. 5204.

4. Carta idrographica delle sette Isole Ionie col littorale adiacente della Turchia Europea.

— 6 χειρόγραφα φύλλα σὲ διαφανές, μαῦρο και κόκκινο, 635X320, ἐνωμένα.

— Χωρίς ένδειξη τόπου. Γύρω στὰ 1812 - 1814.

Ge. DD. 5966.

Σὲ χειρόγραφο φύλλο, σχ. folio, βρίσκεται : «Etat nominatif des communes de l'île de Corfou et leur population... Communiqué par M. Carré d'Haronville en 1814».

C 19746 (19).

5. Map of the Ionian islands and Malta... by John Arrow-smith. English miles 20. London, 1844.

— 1 φ. μὲ ἔγχρωμο πλαίσιο, 510X618.

— 1 : 400.000 περίπου.

Ge. FF. 16629.

Ἄννα Ἀβραμέα